

Vetőmag

XVI. évfolyam, 2009. 3. szám

A Vetőmag Szövetség Szakmaközi Szervezet és TermékTanács folyóirata

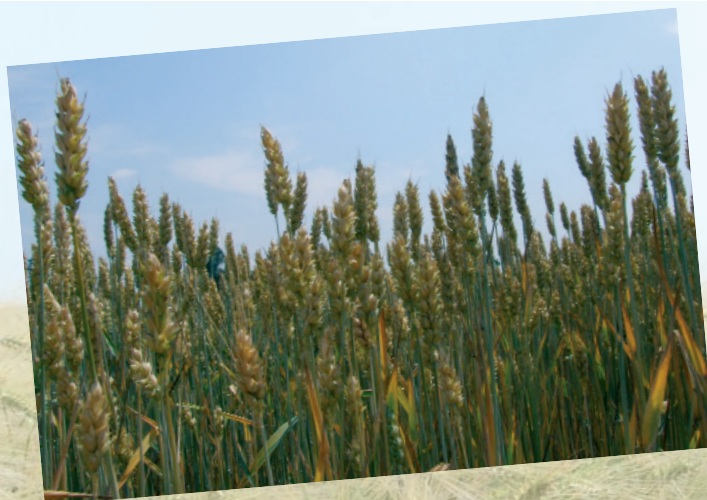
A tartalomból

Innovációs Díj, és ami
mögötte húzódik 2

Jelentős változás
a fajtaoltalmi jogok
érvényesítésében 4

Tavaszi vetőmaghelyzet 12

A világ vetőmag-kereskedői
az idén Törökországban
találkoztak 15

Innovációs Díj, és ami mögötte húzódik

Idén márciusban a Magyar Szabadalmi Hivatal 2008. évi Innovációs Díjában részesítette a gyöngyösi Károly Róbert Főiskola kompolti Fleischmann Rudolf Kutatóintézetét. A díj valóban jó helyre került, mivel az idén 91 éves intézetben a megalakulása óta folyik magas színvonalú növénynemesítés. A korábban indított növénynemesítési, agrotechnikai, tápanyag-gazdálkodási, biotermetési kutatások ma is folytatódnak. Az intézeti alapfeladatok közé tartozik a fajtafenntartás, a keresettebb növényfajoknál a nemesítési munka. A legintenzívebb kutatás az árpanemesítésben folyik. Ennek nem csupán a kedvező tájádottságok adnak alapot, de a mikromalátázás bevezetése, a korai generációkban a sörárpa minőségének vizsgálata, s nem utolsó sorban az eredményes pályázati részvétel is elősegíti ezt a munkát. Dr. Murányi Istvánnal, az intézet vezetőjével az Innovációs Díj értékéről is szót váltottunk.

♦ *Igazgató úr, indításként szóljunk néhány szót magáról az intézetről.*

– A szakmában közismert, hogy a kompolti Fleischmann Rudolf Intézetben dolgozom, immár több évtizede. A munkahelyem a legrégebben működő nemesítő intézmény Magyarországon, mivel tavaly ünnepeltük megalakulásunk 90. évét. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank érdekltségébe tartozó kiváló búzanemesítő, Székács Elemér vezetése alatt álló Magyar Vetőmag-nemesítő és Értékesítő Rt. a múlt század 10-es éveiben terjeszkedni kívánt. Akkor még csak a Csongrád megyei Árpádhalmán volt nemesítő telepe a cégnek, s ekkor fogalmazódott meg, hogy az ország más, szélsőségesebb klímájú táján is létesítsenek egy telepet. Székács javaslatára a választás az Alföld északi peremén fekvő Kompoltra esett. Kompoltt speciális éghajlatú, szárazságra hajló, viszonylag hideg mikroklímájú terület. Ezt a telepet 1918. június 29-én alapították a gróf Károlyi Mihály hitbizományi uradalmától bérelt 24 kat. holdas frissen feltört juhlegelőn. Székács azt a Fleischmann Rudolfot hívta meg alapítónak a szlavóniai Rumából, aki 33 éven át a telep vezetőjeként haláláig, 1950-ig dolgozott, s tevékenysége új korszakot nyitott a hazai növénynemesítésben.

♦ *Miért kapták az Innovációs Díjat?*

– Ennek az Innovációs Díjnak az az érdekessége és talán az értéke is, hogy egyértelműen azokat a találmányokat díjazza, amelyek a gyakor-

Murányi István igazgató

latban nagymértékben elterjedtek. Vagyis, valóban hasznosítható találmányokról van szó. A növénynemesítés, az egész magyar mezőgazdaság elég nehéz helyzetben van, de más kutatóintézetek is nyertek már Innovációs Díjat. Elég, ha csak Szegedet, Martonvásárt említem. Mi az őszi árpa nemesítvényeinkkel, és ezek hasznosítási területeivel pályáztunk. Azt gondoltuk, hogy most érdemes pályáznunk, mert olyan számban vannak nemesítvényeink, és olyan nagy területen termesztik őket, hogy van esélyünk a díj elnyerésére. Összesen 19 őszi árpa nemesítvényünk van, amelyből héttel pályáztunk. Valamennyi elfogadott szabadalom és elterjedt fajta.

♦ *Ezek a fajták a hazai viszonyokra „készültek”?*

– Jőmagam a téma vezető nemesítője is vagyok, így elmondhatom,

hogy elsősorban a hazai termelők munkáját kívánjuk segíteni. Kutatási adottságainknak megfelelően szárazságtűrő, de a nemzetközi szinttel megegyező söripari tulajdonságok elérését tűztük célul, például az őszi sörárpa nemesítésekor, s emellett nagyobb terméshozamot tudnak elérni, mint más fajták. A gazdák szívesen használják a kompolti sörárpat, mert a nagyobb és biztosabb terméshozam révén nagyobb árbevételre tehetnek szert.

♦ *Összegezhető-e a kutatás és az intézmény vezetése?*

– Csakis úgy, hogy a kutatási munka rovására tudom az intézet vezetését ellátni. Elsősorban nemesítőnek tartom magam, mert itt érek el igazi eredményeket, így néha „nyűgkét” élem meg a vezetői feladatok elvégzését. Jelenleg 34-en dolgozunk az intézetnél, s van elegendő földterületünk a kutatás-fejlesztés elvégzéséhez, a vetőmag előállításához. Első osztályú vetőmagot termelünk, amit a vetőmagtisztító üzemünkben tisztítunk, fémzárunk. Az intézethez összesen 380 hektár tartozik, s csak dicsérhetem elődeimet, Székács Eleméréket, akik jól választottak.

♦ *Mit jelent az innováció az intézet életében?*

– Azt, hogy szoros kapcsolatot tartunk fenn a gazdálkodókkal. Tőlük nagyon sok hasznos és hasznosítható információt kapunk munkánk

segítéséhez, de az információk más csatornán is eljutnak hozzánk. Jelenleg aktuális téma az időjárás változás, de figyelembe vesszük a nemzetközi tendenciákat mind a növénynevelésben, mind a hasznosítás szempontjából. Példaként említeném a KH-Korsó árpafajtánkat, amit a Borsodi Sörgyárban dolgoznak fel. Am a hazai kisebb nemesítő cégeknek az az egyik legnagyobb gondja, hogy nincs mögöttük komoly értékesítési bázis, marketing lehetőség. Régotha az az álláspontom, hogy a vetőmag szakmának egy nagyon komoly kereskedelmi hátteret kellett volna létrehoznia, amivel konkurenciája lehetnének a bejövő külföldi cégeknek és exportálhatnánk a magyar nemesítvényeket. Sajnos, ez még nem jött létre, így mi is az Agromag nevű céggel fogtunk össze az értékesítésben. A fajtáink tulajdonságai alapján még léphetünk előbbre, s növelhetjük a jelenlegi 30 százalékos piaci részesedésünket az őszi árpa piacán.

♦ Milyen más növényfajokkal foglalkoznak még?

– A vezető növényünk az őszi árpa, de a tavaszi árpa fajták is népszerűek. Foglalkozunk honosított zab fajtafenntartásával, értékesítésével, de van saját nemesítésű búzafajtánk is. Nagyon jók a lucerna, a kender fajtáink, de ez utóbbi növény további nemesítését át kellett adnunk – anyagi okok miatt – az Agromag Kft.-nek. Viszont a fajtafenntartás helye és a fajtatulajdonlás továbbra is Kompolton maradt. Vannak csicseri borsó fajtáink, őszi borsónk, évelő rozunk, egyszóval színes a paletta. De a jelenlegi gazdasági helyzetben nem aprózhatja el magát az ember, mert egyszerűen képtelenség annyi felé koncentrálni és megosztani úgy az anyagi erőforrásokat, mint a fizikai munkaerőt. Ezért próbáljuk azokat a növényfajokat, fajtákat preferálni a munkában és a forgalmazásban, amelyekkel a legjobb eredményeket érhetjük el.

♦ Szavaiból kitérnek, hogy Önben gyakran vívódik a kutató és az igazgató: köztudott, hogy a kutatóintézetek nincsenek kedvező helyzetben.

– Valóban így van. Az állami támogatás a költségvetésünk 20 százalékát teszi ki, ami arra sem elég, hogy az infrastruktúránkat megfelelően karban- és fenntartsuk. A költségvetés többi részét saját bevétel-

A kompolti fajtákra mindig sok termelő kíváncsi

ből, licencdíjakból, pályázati pénzekből teremtjük elő.

♦ Jelent-e piaci előnyt az Innovációs Díj?

– Úgy gondolom, hogy sok gazdálkodónak, kereskedő cégnek a figyelmét felkeltette ez a díj. Örülök annak, hogy felfigyeltek ránk, de nem bántam volna, ha a fajtáink tulajdonságai alapján nő meg az érdeklődés. Az eredményeket több helyen megjelentettük, s nem ártott volna, ha a gazdálkodók még szélesebb körben ismerték volna el a munkánkat.

♦ Mit tudnak ezek a fajták, melyek a fő tulajdonságaik?

– Amikor 1980-ban elkezdtem az őszi árpa nemesítését, akkor két fő tulajdonság akadályozta a nagyobb területi elterjedést. A gyenge szárszilárdság és a gyenge télállóság volt a gazdák legnagyobb problémája, s ezen nagyon gyorsan és nagymértékben kellett javítani. A termőképességgel nem volt ekkora baj, de a termés realizálását szolgáló tulajdonságok hiányoztak az őszi árpából. Az elmúlt évtizedekben szorgos nemesítő munkát végeztünk, s a szélsőséges 2003-as évben beigazolódott, hogy a kompolti fajták feleltek meg leginkább a hazai körülményeknek, az elvárható télállósági tulajdonságoknak. A kompolti fajták télállósági értéke egy kilences mércén mérve meghaladta a hatos értéket, hat-hét között mozgottak a fajták úgy, hogy a többi, más fajta közül alig akadt olyan, amely elérte a hatos szintet,

és több teljes mértékben kifagyott. Ugyancsak jó eredményeket értünk el a szárszágtűrési tulajdonság kifejlesztésében. Az ideai aszályban is jó képet mutatnak az árpa-vetéseink.

♦ Végezetül: hogyan látja a jelent és a jövőt?

– Ahogy említettem, 19 őszi árpa nemesítvényünk van. Igyekeztünk a korábbi években is Magyarország különböző időjárási adottságaira, különböző talajtípusaira, gazdasági színvonalaira fajtát előállítani, és azt hiszem, hogy a jövőben még jobban szükséges olyan fajtákat nemesíteni, amelyek a klímaváltozás hatásait, szélsőségeit jobban tűrik. Egy növénynek magában kell hordoznia a fagy- és a melegtűrést, mert sosem tudhatjuk, hogy mikor milyen időjárás lesz. Egy gazdálkodónak pedig a terméshibiztonság az egyik legfontosabb szempont, mert e nélkül egy gazdaság sem áll meg a lábán. Úgy látom, hogy a rezisztencianemesítés rendkívül fontosá vált, s mi vezetünk egy három éves projektet ebben a témakörben, ami eredményesen zárult. Permanens feladatnak, egyben nagy kihívásnak tartom az őszi árpák vírusellenállóságának javítását. Az élelmiszerbiztonság szintén előtérbe került, mert egyre több növényt fogyasztunk közvetlenül is. Az árpának, mint funkcionális élelmiszernek is egyre nagyobb a tere az egészséges táplálkozás okán. A jövő nemesítési feladatait ezeken a területeken látom.

H. Gy.

Jelentős változás a fajtaoltalmi jogok érvényesítésében

(2009. évi XXVII. törvény)

A köztársasági elnök 2009. május 06-án aláírta az egyes iparjogi törvények módosításáról szóló törvénycsomagot. A módosítás rendezi a növényfajta-oltalomból eredő díjgény kérdését saját vetőmag felhasználáskor, hiszen jogdíjfizetés ellenében lehetővé teszi a gazdálkodók számára az utántermesztett vetőmag jogszerű felhasználását.

A nemesítés finanszírozása a fajtahasználók feladata

Egy új fajta létrehozása mögött a nemesítők több éves anyagi és szellemi ráfordítást igénylő alkotómunkája húzódik meg.

A nemesítés előrehaladásának eredményeiből közvetlenül és elsősorban a termelők részesednek azáltal, hogy az új, egyre nagyobb termőképességgel és ellenálló-képességgel rendelkező fajta elengedhetetlen feltétele a versenyképes növénytermesztésnek. Az új fajtákat a feldolgozó ipar is igényli az egyre jobb minőségű és egyre speciálisabb alapanyag szükségletével.

A növénynemesítés a jelen piaci versenykörülmények között egyre költségesebb tevékenységgé vált.

Ezeknek a költségeknek a túlnyomó részét a vetési célú fajtahasználat után a fajtatulajdonost megillető licencdíj hivatott fedezni. Magyarországon manapság (különösen az elmúlt 5 évben) egyre kevesebb termelő vásárolja meg az önterméknnyülő növények fajtáinak minősített vetőmagját, inkább az ún. utántermesztett szaporítóanyagot választják. A felújítási arány csökkenés a kalászos vetőmagoknál különösen drasztikus. Míg az Európai Unióban a fémzárolt vetőmag használata átlagosan 50–60%, hazánkban ez az arány 30% körül mozog (1. táblázat). Könnyen belátható, hogy a minősített vetőmagforgalom után befolyt összeg messze nem elegendő a kutatások finanszírozásához. Ilyen alacsony vetőmag-felújítási arány következményeként a nemesítő intézetek mellett a vetőmag-előállítók is komoly anyagi gondokkal fognak

küzdeni. A folyamat negatívan hat a nemesítői alkotómunkára, a vetőmag-előállítás színvonalára, s ezen keresztül a mezőgazdaság egészére is.

Az EU-ban, így már Magyarországon sem gyakorlat, hogy az állam támogatná a nemesítést. Ezért a nemesítő intézeteknek, fajtatulajdonosoknak saját forrásokra kell támaszkodniuk. Az egyik, mára már közismert forrás a fajtaoltalommal rendelkező (MSZH, CPVO) fajták minősített vetőmagjának vetési célú felhasználása után a licencdíj begyűjtése, fajtahasznosítási licencszerződésben rögzített módon. A másik lehetséges bevételi forrás a Magyarországon eddig még nem működő, a mezőgazdasági termelő által termelt és saját részre visszavetett nem minősített vetőmag (Farm Saved Seed = FSS) után is következetesen beszedett fajtahasználati díj.

Felújítási arány a főbb őszi kalászos növényfajok esetében

1. táblázat

		őszi búza	ő.durum búza	őszi árpa	rozsa	triticale
2008. év						
árutermelő vetésterület	ha	1 120 650	13 389	198 925	40 687	131 978
felújítási arány	%	32,9	60,3	34,4	5,5	12,0
2007. év						
árutermelő vetésterület	ha	1 139 357	7 654	195 260	43 896	135 335
felújítási arány	%	35,0	91,7	45,6	8,7	10,0
2006. év						
árutermelő vetésterület	ha	1 115 543	7 168	187 448	41 587	138 803
felújítási arány	%	28,0	66,2	33,6	7,5	11,2
2005. év						
árutermelő vetésterület	ha	1 148 372	10 388	183 895	46 436	150 108
felújítási arány	%	30,6	100	25,9	1,7	7,4
2004. év						
árutermelő vetésterület	ha	1 111 911	7 766	174 161	45 017	152 691
felújítási arány	%	53,4	100	37,5	9,8	22,2
2003. év						
árutermelő vetésterület	ha	1 102 452	8 527	204 541	48 786	144 982
felújítási arány	%	55,4	37,7	37,1	7,5	28,1

(Forrás: VSZT)

Jogszabály változás

A növényfajták oltalmának újraszabályozását elsősorban az európai közösségi jog szabályai tették indokoltá. 1994-ben létrehozták a közösségi növényfajta-oltalmi rendszert, amelynek alapján a Közösségi Növényfajta-oltalmi Hivatalhoz tett bejelentés alapján oltalom szerezhető az Európai Unió egész területére. A közösségi oltalom az Európai Unió összes tagállamában oltalmat biztosít, és a nemzeti oltalmaktól függetlenül működik, azzal, hogy ugyanazon fajta egyszerre csak az egyik rendszeren belül élvezhet oltalmat.

A rendszer párhuzamosan működik a nemzeti növényfajta-oltalmi

A nemesítés munkaiégyes és költséges folyamat (laborban)

A nemesítés munkaiégyes és költséges folyamat (szántóföldön)

rendszerrel, ezért a nemzeti jogalkotók az Európai Unió tagállamaiban a két rendszer egységes szabályozására törekednek. A nemzeti oltalmi rendszer újraszabályozásánál mind az anyagi, mind az eljárásjogi szabályokat illetően figyelembe vette a jogalkotó a közösségi szabályokat, így a közösségi szabályozással azonos módon rendelkezik a gazdálkodói privilégiumról is. A hazai jogalkotó tehát a nemzeti oltalom alatt álló fajták tekintetében a közösségi rendszerrel párhuzamos szabályozás kialakítására törekedett; a közösségi szabályok részletes megismétlése helyett pedig

azt a jogalkotási technikát választotta, hogy az érintett rendelkezésekre való utalással a közösségi jogszabályokat „alkalmazni rendeli” a nemzeti oltalom alatt álló fajtákra is

A jogszabály-módosítás nem egy újfajta fizetési kötelezettség, hanem a gazdálkodói privilégium jogintézményéhez kapcsolódó olyan díjigény érvényesítését kívánja „élővé tenni”, amely a hazai jogban – csakúgy, mint a közösségi jogban – jelenleg is megtalálható, csupán a megfelelő részletszabályok hiányában a díjigény érvényesítésére mind ez ideig nem volt megfelelő mód. A gazdálkodói privilégium lényegét tekintve a mezőgazdasági termelők érdekeit szolgáló jogintézmény, amely azt biztosítja, hogy meghatározott körben jogosulti engedély nélkül hasznosíthatók egyes oltalom alatt álló növényfajták vetőmagjait (vagyis az utántermesztett vetőmag hasznosítása ne minősüljön bitorlásnak, valamint ne kelljen utána licencdíjat fizetni). A jogosultat ennek fejében megillető – a licencdíjnál lényegesen alacsonyabb mértékű – díjazás ennek a „mentesülésnek” az elmentételezése.

tett licencdíj 50%-a, mely mértéket a vetési szezon kezdetéig a fajtatulajdonosok fajtánként kötelesek az FVM hivatalos lapjában közzé tenni.

A gazdálkodót adatszolgáltatási kötelezettség terheli, nyilatkoznia kell az általa művelt terület nagyságáról, a termelt növényfajokról (2. táblázat), a licencdíjra jogosult fajok esetében a fajtaösszetételről, illetve a fémzárolt és utántermesztett vetőmag mennyiségéről. Amennyiben a feldolgozást nem saját maga végezte, meg kell jelölnie az utántermesztett vetőmag feldolgozását végző személyt is. A feldolgozást végző személynek szintén nyilatkoznia kell arról, hogy mely gazdálkodónak milyen fajtából és mennyi terményt dolgozott fel vetőmag-előállítási célból. Ez lehetőséget biztosít a keresztellenőrzésre, ezáltal a hibák, tévedések alapos kiszűrésére. Fontos kihangsúlyozni, hogy a jogosult az adatszolgáltatási kötelezettség részleges vagy teljes elmulasztása, illetve valótlan adatok szolgáltatása esetén követelheti az adatok közlését, illetve az adatok helyesbítését. Ha a szolgáltatott adatok valóságát vitatott, a bizonyítás a mezőgazdasági termelőt terheli.

Fontos szempont, hogy a rendszer összességében ösztönözze a fémzárolt, minőségi vetőmag használatát, elősegítse az élelmiszerbiztonsághoz szükséges nyomon követhetőséget, és hozzájáruljon a K+F fejlesztésekhez, illetve a szellemi tulajdon védelméhez. A jogosultaknak fizetendő díjak beszedése és megfelelő elosztása biztos hátteret teremthet a folyamatos nemesítői munkához, az új növényfajták előállításához és minősítéséhez.

Ruthner Szabolcs

2. táblázat

A jogszabály hatálya alá tartozó növényfajok

a) takarmánynövények:

1. csicsoriborsó (*Cicer arietinum* L.);
2. sárga csillagfürt (*Lupinus luteus* L.);
3. lucerna (*Medicago sativa* L.);
4. takarmánypörkölt [*Pisum sativum* L. (partim)];
5. alexandriai here (*Trifolium alexandrinum* L.);
6. perzsa here (*Trifolium resupinatum* L.);
7. lóbab (*Vicia faba*);
8. bükköny (*Vicia sativa* L.);

b) gabonafélék:

1. zab (*Avena sativa*);
2. árpa (*Hordeum vulgare* L.);
3. rizs (*Oryza sativa* L.);
4. madárköles (*Phalaris canariensis* L.);
5. rozs (*Secale cereale* L.);
6. tritikálé (*Triticosecale* Wittm.);
7. búza (*Triticum aestivum* L. enend. Fiori et Paol.);
8. durumbúza (*Triticum durum* Desf.);
9. tönkölybúza (*Triticum spelta* L.);

c) burgonyafélék:

burgonya (*Solanum tuberosum*);

d) olaj- és rosnövények:

1. olajrepe [*Brassica napus* L. (partim)];
2. réparepe [*Brassica rapa* L. (partim)];
3. lenmag, kivéve rostlen (*Linum usitatissimum*).

A megvalósítás útján

A gyakorlati megvalósítást illetően az EU-ban számos tagországában több éve jól működő rendszerek mintájára, hazánkban is a fajtatulajdonosok alapításával és megbízásából erre a tevékenységre létesített cég fogja a jogdíjat a gazdálkodóktól begyűjteni. A fajtahasználati díj mértéke a fémzárolt vetőmag árába beépí-

Tiszta képet a természetben

A Biovetőmag Szekció élén változás történt: Pallós Mihály (KWS) helyett Kovács Géza (Prebázis Kft., Martonvásár) tölti be a bizottság elnöki tisztségét. Kovács Géza az MTA Martonvásári Mezőgazdasági Kutatóintézet kutatója, egyik fő kutatási területe az ökológiai termesztésre alkalmas fajták nemesítése, a területet szabályzó EU és hazai jogszabályok kiváló ismerője. Vele beszélgettünk.

♦ *Elnök úr, szóljunk néhány szót a tevékenységéről, munkásságáról...*

– Röviden azt mondhatom, hogy 2000 óta foglalkozunk organikus, vagyis bionemesítéssel, döntően alternatív gabonafélékkel. Az elmúlt időszakban alakor és tönke fajtákat állítottunk elő, amelyeket tavaly minősítettek. E mellett részt veszek két nagy nemzetközi organikus nemesítési konzorcium munkájában, amelyek a szabályozás-előkészítéssel foglalkoznak 2002 óta. Gyakorlatilag ez utóbbi a fő területe a kutatásainknak, a másik terület, amit említettem, mindenféle új gazdálkodói vetőmag-előállítási rendszerek kidolgozását jelenti a bio-gazdálkodók számára.

♦ *Hány tagja van a szekciónak?*

– Az elnökség hattagú, de pontos taglétszámot nem tudok mondani, mert most csöppentem bele ebbe a munkába. Az igazság az, hogy korábban a terméktanácsnak sem voltam tagja.

♦ *Mi volt az oka, hogy eddig nem volt jelen a terméktanácsban?*

– Elsődlegesen az, hogy döntően az európai jogszabály-előkészítéssel foglalkoztam, így nem nagyon volt kapacitásom az itthoni problémák, kérdések vizsgálatára. Most azért vált aktuálissá a téma, mert – ha minden igaz – augusztusban döntés születik az IFOAM világkongresszuson az új biovetőmag szabályozásról. A VSZT-nek az volt az álláspontja, hogy miután az munka részese voltam, vagyok, az információkat könnyebb a tagság, a szekció részére ezáltal beszerezni.

♦ *Mennyire szólhatunk bele a szabályozás alakításába?*

– Ez jó kérdés. Gyakorlatilag, ha a hazai részvétel a bizottságokban, szervezetekben nagyobb volna, akkor nagyobb súlyunk lenne. Egyelőre úgy néz ki, hogy rajtam kívül más

nem vesz részt e munkában magyar részről. Jőmagam nem hivatalos szervként képviselem az országot, hanem kutatóként, így az esélyünk nagyon kicsi a nagy nyugat-európai országokéhoz viszonyítva. Ez a helyzet annyiban változik, hogy nyertünk egy pályázatot, amelynek egyik része arról szól, hogy 18 ország együttműködik a szabályozás kialakításában.

♦ *Mi a helyzet a hazai biovetőmag termesztéssel? Van-e szabályozás?*

– Van, hiszen az EU rendelet alapján folyik idehaza is a termesztés. Az uniós rendelet azonban csak azt írja elő, hogy egy évig kötelező öko-területen szaporítani az anyagot. Ez azt is jelenti, hogy klasszikus értelemben, jogszabályi szinten még nem jelent meg az organikus fajta. A legnagyobb problémát abban látom, hogy a biovetőmag forgalma folyamatosan csökken annak ellenére, hogy elég nagy mennyiséget állítunk elő exportra. A csökkenés oka, hogy a gazdálkodók inkább a saját fogású (on farm) vetőmagot használják. Amíg a felvásárlók minőségi követelményei nem írják elő a teljes tanúsítást, addig a derogáció megmarad. A Biokontroll ezres nagyságrendben

adja ki az engedélyeket egyéb vetőmag-felhasználásra.

♦ *Ez hogy akadályozható meg?*

– A megoldás nem az, hogy megakadályozzuk az engedélykiadást, hanem valószínűleg nekünk is azt a rendszert kellene kiépítenünk, amit a nyugati felvásárló-lán-cok már gyakorlatban is alkalmaznak. A kisgazdálkodóknak ugyan megengedik a saját vetőmagfogást, de kötelezően előírják azt, hogy elkülönített táblán, ellenőrzött körülmények között termeljenek. Ez végül is nem sérti a nemesítői jogokat, mert a licenrdíjat befizetik, csak a kereskedelmi szektor árrését spórolják meg. Ilyen, lokális ellátásra való elég erős törekvés Nyugat-Európában, főleg az olaszoknál és a franciáknál tapasztalható.

♦ *Mekkora a biovetőmag piaci részesedése idehaza?*

– A biovetőmag területe egy százalékos képviselet, hiszen a vetőmagterület 120 ezer hektárt képvisel, amelyből 800 hektár a hazai célú biovetőmag termesztés. Ez bőven elegendő a hazai igények ellátásához, s inkább azt tapasztalom, hogy a külföldi nagy cégek természetesen idehaza saját célra biovetőmagot. Akár a hazai biogazdálkodás, ez a terület is exportorientált. A legfontosabb export országok Franciaország és Németország.

♦ *Milyen terveket kíván megvalósítani az elnöki poszton?*

– Első lépésben a Biokontroll segítségével szeretnék tájékozódni a hazai termesztési szokásokról, arról, hogy mekkora a saját termesztésű vetőmag arány. Ennek függvényében – ha megszületik az augusztusi szabályozás – javaslatot teszünk az FVM-nek e terület szabályozására. A szakemberekkel pedig megismertetjük a készülő szabályozás anyagait.

H. Gy.

Hat évtized emlékezete

Ünnepi ülésen emlékeztek meg május 13-án Martonvásáron, hogy éppen hatvan évvel ezelőtt alapították meg az MTA Martonvásári Mezőgazdasági Kutatóintézetét. A zsűfolásig megtelt előadóteremben Láng István, a Tudományos Tanács elnöke köszöntötte a megjelenteket, majd sorban felkérte az előadókat – köztük Pálinkás Józsefet, az MTA elnökét – előadásuk megtartására. A jelenlévők valamennyien egyetértettek Láng István bevezető mondataival: az elmúlt évtizedekben Martonvásáron nagyszerű teljesítmények születtek, amelyek jelentősen hozzájárultak mind az MTA, mind pedig Martonvásár hazai és nemzetközi hírnevének, elismertségének növeléséhez.

A kutatóintézet munkatársai egymásra épülő, a gyakorlati megvalósítást is magában foglaló alap-, módszertani és alkalmazott komplex kutatással foglalkoznak. Alapvető célkitűzés a hat évtized alatt kifejlesztett, nemzetközileg elismert martonvásári növényi génállomány felhasználásával, valamint korszerű genetikai, élettani, sejt- és szaporodásbiológiai, funkcionális genomikai, biotechnológiai, növénynemesítési és növénytermesztési módszerekkel a jövő társadalmi elvárásait kielégítő új genotípusok létrehozása, azok termesztési eljárásainak és környezetének kutatása. Feladat az agro-ökológiai egyensúly vizsgálata, az egészséges táplálkozás alapanyagának előállítás, a tartós növényi stresszrezisztencia, a vetőmag-biztonság javítása a fenntartható fejlődés követelményeinek megfelelően.

A martonvásári rendszer az alaputatástól az új termék gyakorlati bevezetéséig teljes innovációs vertikumot ölel át. A kutatóintézet tevékenysége komplex növénynemesítési, kutatási programra terjed ki. A gyakorlati innovációs feladatokat, a termelést és a kereskedelmet spin-off cégek végzik a Magyar Tudományos Akadémia felügyelete mellett. A nemesített növényfajták kereskedelmi képviselőit a kutatóintézet fajtaadási rendelete szabályozza. A nemesített fajták fajtafenntartását, a vetőmag-szaporítások szervezését, és a kereskedelmet csaknem két évtizede az intézet spin-off cégei koordinálják magyar és külföldi partnereikkel együttműködve.

A martonvásári kutatóintézet a létrehozott növényfajták jogi védelme érdekében a növénynemesítésből származó fajtákat és hibrideket növényfajta-oltalomra jelenti be. Ez az

oltalmi rendszer kompatibilis az Európai Unió gyakorlatával, ami a martonvásári fajták és az előállításukhoz fűződő szellemi tulajdon hatékony védelmét segíti elő. A vetőmag-szaporító partnerektől begyűjtött szabaddalmi jogdíjak évente jelentős mértékben járulnak hozzá az intézet nemesítési kutatásaihoz.

A martonvásári búzafajtákat Magyarországon a búza vetésterület csaknem felén, évente több mint félmillió hektáron termesztik, amely eredménnyel a martonvásári búzafajták több mint másfél évtizede piacvezetők. A megtermelt árubúza mennyisége 2–2,5 millió tonna. A nagy fehérjertartalmú és speciális minőségű fajták jövedelmezőbb búza exportot tesznek lehetővé. Külföldön 10 országban 15 martonvásári fajtát regisztráltak az elmúlt évtizedben. A martonvásári kukoricahibridek évi hazai vetőmag forgalma a negyedik helyet foglalja el Magyarországon. A megtermelt árukukorica mennyisége eléri a félmillió tonnát. Az uniós csatlakozás óta a környező tagállamokba is megindult a vetőmag kereskedelem,

s az export mellett több országban szaporítják a martonvásári hibridek vetőmagját.

A két meghatározó jelentőségű növényfaj – a búza és a kukorica – mellett, Martonvásár spin-off cégeivel közösen nemesítési és honosítási tevékenységet végez új zabfajták, durum, árpa, tritikálé, tönkölybúza és rozs termesztése érdekében. Organikus nemesítési program keretében szelektáltak alakor és tönke fajtákat. A Növénytermesztési Osztály az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézetével 1995-ben megkezdett együttműködés eredményeként elkészítette a hazai szántóföldi növények környezetkímélő trágyázási szaknácásadási rendszerét. A javasolt műtrágyaadagoknak köszönhetően a gazdálkodók megtakarítása 2007-ben meghaladta az 1,3 milliárd forintot. A program 2008-ban elnyerte az Innovációs Nagydíjat.

A Brunsvik kastély történelmi falai között létesített intézetben hat évtized után is folytatódik az a növénynemesítési kutatómunka, amely az elmélet és a gyakorlat egységét is felmutatja.

h-n

Néhány kérdés az iparjogvédelemről

Az Országgyűlés 2009. április 20-án szavazta meg az egyes iparjogvédelmi törvények módosításáról szóló 2009. évi XXVII. törvényt, amely a növényfajta-oltalommal és a földrajzi árujelzőkkel kapcsolatban az agrárágazatot is érintő rendelkezéseket tartalmaz.

Az idén ismételten megtapasztaltuk, hogy a magas hozzáadott értékkel rendelkező vetőmagot sajnálatos módon hamisítják. E cikkkel szeretnénk felhívni a figyelmet az iparjogvédelmi kérdések jelentőségére, mind az oltalom megszerzésével, mind a jogérvényesítéssel kapcsolatban.

I. Az egyes iparjogvédelmi oltalmi formák

A termelés szempontjából meghatározó szabályok alkalmazása mellett az ágazat piaci pozícióinak erősítését és védelmét elősegítheti a szellemi tulajdon védelme is. Lényeges a megfelelő oltalmi forma kiválasztása, illetve a már megszerzett oltalmakhoz kapcsolódó tudatos jogérvényesítés. Az egyes iparjogvédelmi oltalmi formák (szabadalom, növényfajta-oltalom, védjegyoltalom, földrajzi árujelző oltalom, formatervezési mintaoltalom, használati mintaoltalom), az oltalom tárgya és feltételei, az oltalom időtartama és az oltalomból eredő kizárólagos jogok szempontjából különböznek.

Az egyes oltalmi formák áttekintését – néhány alapvető szabály kiemelésével – a *táblázat*¹ szemlélteti.

Az egyes oltalmi formák közötti választásnál mérlegelni kell, hogy mi az, amit oltalom alá szeretnénk helyezni, teljesülnek-e az oltalom feltételei, létezik-e korábbi ütköző jog? Figyelemmel arra, hogy az iparjogvédelmi oltalom területiális jog, mérlegelni kell azt is, hogy milyen területre szeretnénk az oltalmat megszerezni (csak Magyarország, az Európai Unió, vagy meghatározott más államok területére is a vonatkozó nemzetközi megállapodások alapján)?

A nemzeti oltalom iránti bejelentéseket (pl. találmányok esetében a szabadalmi oltalom, új növényfajták esetében a növényfajta-oltalom,

árúk és szolgáltatások megkülönböztetésére alkalmas megjelölések esetében a védjegyoltalom, egyéni jellegű minták esetében a formatervezési mintaoltalom iránti kérelmet) a Magyar Szabadalmi Hivatalhoz kell benyújtani.

Közösségi oltalmi formák

2004. május 1. napjától, az Európai Unióhoz való csatlakozás időpontjától kezdve valamennyi közösségi oltalmi formában (mezőgazdasági termékek és élelmiszerek eredetmegjelöléseinek és földrajzi jelzéseinek közösségi oltalma, közösségi növényfajta-oltalom, közösségi védjegyoltalom, közösségi formatervezési mintaoltalom) a korábban lajstromozott oltalmak kiterjednek Magyarországra is. A közösségi oltalmak az Európai Unió valamennyi tagállamára kiterjedően egyetlen bejelentés alapján, egységes elbírálási eljárásban, egységes oltalmat tesznek lehetővé. Ez a tény a közösségi oltalom igénylésének lehetősége mellett azt is jelenti, hogy a közösségi oltalom jogosultja felléphet mindazokkal szemben, akik megsértik az adott oltalmi formából eredő kizárólagos jogait.

A közösségi növényfajta-oltalom iránti bejelentéseket a Közöségi Növényfajta-oltalmi Hivatal (CPVO, Angers, Franciaország), a közösségi védjegyoltalom és a közösségi formatervezési mintaoltalom iránti bejelentéseket a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (OHIM, Alicante, Spanyolország) bírálja el. A bejelentések benyújthatók e Hivataloknál és a Magyar Szabadalmi Hivatalban is, amely továbbítja a bejelentéseket az illetékes közösségi hivatalnak.

II. A 2009. évi XXVII. törvény szerinti módosítás a saját felhasználású vetőmag után érvényesíthető díjigény részletes szabályozása

A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvénynek a 2009. évi XXVII. törvény szerinti módosítása részletesen szabá-

lyozza a növényfajta-oltalomban részesített, meghatározott növényfajok (takarmánynövények, gabonafélék, burgonya, olaj és rostonvények) fajtáinak esetében a saját felhasználású vetőmag után érvényesíthető díjigényt. (A szabályzás részleteiről bővebben *újságunk* 4–5. oldalán olvashat.)

III. A mezőgazdasági termékek és élelmiszerek, a szeszes italok és a borok eredet megjelöléseinek és földrajzi jelzéseinek közösségi oltalma

A nemzeti elbírálási szakasz szabályainak egyszerűsítése

A védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvényt (a továbbiakban: védjegy-törvény) módosító 2009. évi XXVII. törvény lényegesen egyszerűsíti a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek, valamint a szeszes italok és a borok földrajzi árujelzői esetében a közösségi oltalom iránti bejelentések elbírálásának nemzeti szakaszának szabályait.

Az új szabályok szerint a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek, valamint a borok eredetmegjelölései, földrajzi jelzései esetében – a Magyar Szabadalmi Hivatal véleménye alapján – a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter határoz a kérelem elfogadhatóságáról, illetve annak a Bizottsághoz való továbbíthatóságáról. A mezőgazdasági termékek és élelmiszerek, valamint a borok esetében az eredetmegjelölések és földrajzi jelzések közösségi oltalma iránti bejelentéseket a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumhoz kell benyújtani.

A megváltozott eljárás részletes szabályiról új kormányrendelet fog készülni.

IV. Jogérvényesítés

Az iparjogvédelmi jogstratégia kialakítása érdekében többek között célszerű megvizsgálni:

1. A lajstromozott oltalmak és az oltalom iránti bejelentések vonatkozásában:

¹ A táblázat nem tartalmazza a gyógyszerek és növényvédő-szerek kiegészítő oltalmi tanúsítványára, a használati mintaoltalomra, a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiajának oltalmára és a szerzői jogra vonatkozó szabályokat.

Oltalmi forma ²	Az oltalom tárgya és feltétele	Az oltalom időtartama	Bejelentési díj ³
Szabadalom	Új, feltalálói tevékenységen alapuló és iparilag alkalmazható találmány	A végleges szabadalmi oltalom a bejelentés napjától számított 20 évig tart. A bejelentés közzétételétől az oltalom megadásáig a találmány ideiglenes oltalom alatt áll.	34.000 Ft 8.500 Ft (ha az oltalmi igény, ill. az oltalom jogosultja kizárólag maga a feltaláló) A 11. igényponttól a díj a jogszabályban meghatározott összeg szerint emelkedik (A szabadalmi díjakat teljes körűen a 19/2005. (IV.12.) GKM rendelet 3-5.§-ai tartalmazzák.)
Növényfajta-oltalom	Megkülönböztethető, egynemű, állandó, új és lajstromozható fajtanévvel rendelkező növényfajta	A szabadalom megadásától számítva: – szőlők és fák esetében a 30. naptári év; – egyéb növényfajták esetében a 25. naptári év vége.	32.000 Ft 8.000 Ft (ha az oltalmi igény, ill. az oltalom jogosultja kizárólag a nemesítő) (A növényfajta-oltalmi díjakat teljes körűen a 19/2005. (IV. 12.) GKM rendelet 7.§-a tartalmazza)
Védjegy	Grafikailag ábrázolható megjelölés, amely alkalmas arra, hogy valamely árut és szolgáltatást megkülönböztessen mások áruitól, vagy szolgáltatásaitól.	A bejelentés napjától számított 10 évig tart. Az oltalmi idő lejáratí napját követő naptól kezdődő további 10–10 éves időtartamokra megújítható.	74.800 Ft ⁴ 4. áruosztálytól 32.000 Ft/áruosztály összeggel emelkedik. A megújítási díj a bejelentési díjjal azonos.
Formatervezési mintaoltalom	Új és egyéni jellegű formatervezési minta	A végleges mintaoltalom a bejelentés napjától számított 5 évig tart. A bejelentés közzétételétől az oltalom megadásáig a minta ideiglenes oltalom alatt áll. Az oltalmi idő lejáratí napját követő naptól kezdődő további 5–5 éves időtartamokra megújítható. A mintaoltalmat legfeljebb négyszer lehet megújítani. A mintaoltalom a bejelentés napjától számított 25 év elteltével nem újítható meg.	32.000 Ft 8.000 Ft (ha az oltalmi igény, ill. az oltalom jogosultja kizárólag a szerző) Ha a bejelentés több mintát tartalmaz, a 2. mintától 6.400 Ft/minta összeggel emelkedik a díj. Megújítási díj: 1. megújítás 64.000 Ft 2. megújítás 85.400 Ft 3. megújítás 107.000 Ft 4. megújítás 160.000 Ft A szerző csak e díjak felét fizeti.

– a már lajstromozott oltalmakat,
– az oltalmi idők alakulását,
– a folyamatban lévő oltalom iránti bejelentéseket,
– a felszólalás lehetőségét a védjegyek esetében⁶.

2. Oltalom iránti bejelentések vonatkozásában

– a megfelelő oltalmi forma kiválasztását,
– a csomagolás oltalom iránti bejelentésének lehetőségét (védjegyoltalom, vagy esetleges formatervezési mintaoltalom – a formatervezési mintának azonban újnak kell lenni, ezért az oltalmazni kívánt minta a bejelentést megelőzően nem juthat nyilvánosságra!),
– a fajtanéveket a védjegyekkel való ütközés szempontjából,

– bejelentés megtétele előtt célszerű kutatást végezni, hogy az adott találmány, növényfajta, megjelölés, forma, illetve eredetmegjelölés, földrajzi jelzés oltalomképe-e, illetve nem rendelkezik-e már más oltalommal, vagy korábbi elsőbbséggel.

3. A jogérvényesítés vonatkozásában

– az oltalmak jogosultjait sértő cselekményeket,
– a jogsértések megelőzését elősegítő feladatokat,

– az esetleges jogsértések esetén indítható eljárásokat.

Ezt a teljesség igénye nélküli, néhány kérdést kiemelő összefoglalást figyelemfelhívásnak szántuk. Hiszen a szellemi tulajdon védelmében rejlő lehetőségek tudatos kihasználása nagymértékben hozzájárulhat az értéktermeléshez és a nemesítők érdekeinek érvényesítéséhez. Az ismertett szabályok érvényesítése feltételezi, hogy a vetőmagágazat szereplői megfelelő szellemi tulajdonvédelmi stratégiával rendelkezzenek az általuk létrehozott értékek megóvása és a bitorlások elkerülése, illetve mások jogainak megismerése érdekében.

Dr. Szabó Ágnes

² Lásd: a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. tv.; a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. tv.; a formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. tv.

³ Lásd: a Magyar Szabadalmi Hivatal előtti eljárások igazgatási szolgáltatási díjáról szóló 19/2005. (IV.12.) GKM rendelet. A táblázat nem tartalmaz teljes körű ismertetést a díjakról. Részletes tájékoztatás található az MSZH honlapján: www.mszh.hu.

⁴ 2009. június 11. napjától kezdődően a 15/2009. (VI. 3.) IRM rendelet 2.§-ának (2) bekezdésével módosított 19/2005. (IV.12.) GKM rendelet 11.§-a szerinti bejelentési díj lényegesen csökken. Az új szabályok értelmében a védjegybejelentés díja három áruosztályba tartozó árujegyzékre vonatkozik. (Korábban ez csak egy áruosztályba tartozó árujegyzékre vonatkozott.)

⁵ Lásd: a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmáról szóló 510/2006/EK rendelet; a végrehajtására kiadott 1898/2006/EK rendelet; a szeszesitalok meghatározásáról, megnevezéséről, kisereléséről, címkézéséről és földrajzi árujelzőinek oltalmáról, valamint az 1576/89/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 110/2008/EK rendelet, valamint a borpiac közös szervezéséről, az 1493/1999/EK, az 1782/2003/EK, az 1290/2005/EK és a 3/2008/EK rendelet módosításáról, valamint a 2392/86/EGK és az 1493/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 479/2008/EK rendelet.

⁶ Magyar Szabadalmi Hivatal az ún. viszonylagos kizáró okokat (a védjegyoltalmat csak az azonos vagy hasonló áruk vonatkozásában gátló okok) csak felszólalás alapján vizsgálja. Ezért a védjegyjogosultaknak jogaik érvényesítése érdekében figyelemmel kell kísérniük a bejelentett védjegyek meghirdetéseit (lásd: Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő www.mszh.hu). A jogosultaknak a lajstromozott védjegyükbe, illetve az általuk lajstromozás nélkül használt megjelölésbe ütköző védjegybejelentéssel szemben felszólalást kell benyújtaniuk. A védjegy törvény lehetővé teszi, hogy a bejelentő, a védjegyjogosult, illetve a lajstromba bejegyzett használó a Magyar Szabadalmi Hivaltaltól díjazás ellenében „védjegyfigyelést” kérjen. Ennek során a hivatal a korábbi jogosult részére megküldi az ütköző olyan későbbi védjegybejelentés kutatási jelentését, amelyben az ő jogát feltüntették.

Szemelvények az ISF Info 2009. évi második számából

A Vetőmag Csávázási és Környezeti Bizottság 2008. decemberében tartotta tanácskozását Chicagóban. A fő napirendi pont a vetőmagcsávázó szerekéről szólt. A méhpusztulással kapcsolatos legutóbbi általános Európai Unió felmérésre adott német, olasz és szlovén választ vitatták meg. Az érintett vetőmagcsávázó szerek alkalmazásának határozatlan időre történő szigorítása mellett javaslatok készültek a vizsgálati protokollok, illetve felhasználási útmutatók kialakításáról. A jelenlévők szerint előreláthatólag az ilyen típusú témák a világ más részeire is kiterjednek.

Egyetértés volt a negatív híresztelésekről, illetve a nemzeti hatóságok felelőségéről. Minthogy a téma globális jellegű, javaslat született arról, hogy a vetőmag- és a növényvédőszer ipar megfontolt és előrelátó módon reagáljon. Ennek fényében született az alábbi állásfoglalás a méhek pusztulásáról:

Méhpusztulás

A Világ számos pontján évtizedek óta aggasztó jelenség a méhpopuláció csökkenése. Számos egyetemen és kutatóintézetben vizsgálták a jelenséget, melyet különféle elnevezésekkel illettek: tavaszi sorvadás, májusi betegség, őszi összeomlás, kolónia összeomlás (CCD), méhpusztulás, összeomlás és gyengülés a méhkaptárakban.

A probléma okát máig sem sikerült megtalálni, azonban számos hipotézis látott napvilágot a vírusoktól és atkáktól a gyógyszerekig és növényvédőszerig, az elektromágneses sugárzástól az időjárási körülményekig és a légszennyezettségig, illetve a királynők importjától és cseréjétől a kaptárak régiók közti szállításáig, az elégtelen, illetve nem elég jó takarmányozásig.

Napjainkra két fő teória létezik: valamely új növényvédőszer következtében történő mérgezés, illetve olyan fertőző törzs, melyet mostanáig nem határoztak meg.

A terjedő fertőzésről, vagy betegségről szóló elképzeléseket alátámaszthatják azok az előzetes bizonyítékok, miszerint a méhpusztulás

A méhek rendkívül fontos szereplői a mezőgazdaságnak

azokban a kolóniákban üti fel a fejét, melyek új kolóniákkal kerülnek kapcsolatba. Azonban a fertőzés nem fordul elő abban az esetben, ha a felszerelést és a kaptárat alaposan fertőtlenítik az újbóli használat előtt. Azt is felismerték, hogy más méh kolóniák nem dézsmálják meg azokat a kaptárakat, melyek a méhpusztulás következtében ürültek ki, azonban megteszik, ha a kaptárat egyéb okok miatt hagyták el lakói.

Más tanulmányok szerint a méhpusztulás oka a kora tavasszal széles körben alkalmazott vegyszerek új generációja által okozott gyors és súlyos mérgezés. Ezek a vegyszerek a méhekre a legaktívabb korszakukban hatnak, ugyanakkor a méhek ebben az időszakban még a téli nyugalmi időszak után legyengült állapotban vannak.

A mézelő méhek rendkívül fontosak mind a mezőgazdaság, mind a világgazdaság szempontjából, hiszen számos jelentős növényfaj beporzásáért felelősek. A pennsylvániai egyetem tanulmánya szerint az államban található almafák legalább 90%-a méhbeporzású. A méhek nélkül nem

lehetne almával ellátni a piacot.

A vetőmagipar számára szintén hasznos a méhek fáradhatatlan és folyamatos munkája, melyet nagyon nehezen lehetne emberi tevékenységgel helyettesíteni. Számos faj esetében a vetőmagipar a méhbeporzástól függ. Rendkívül fontos és sürgős, hogy olyan tudományos munkák szülessenek, melyek célja a probléma azonosítása és a méhek megmentéséhez szükséges legjobb megoldások kidolgozása.

9. EESNET Találkozó

A Lengyel Vetőmag Szövetség szervezi ebben az évben a 9. EESNET Találkozót Krakóban, november 8-10. között. A helyszínválasztás egyik oka, hogy 100 éves az első lengyel vetőmag szövetség, és a jelenlegi is fennállásának 90. évfordulóját ünnepli.

A konferencia témája a nemesítői jogok lesznek, ezen belül kiemelkedő hangsúlyt helyeznek a gyakorlati kérdésekre, mint a licencdíjak, a fajtaoltalmi díjak begyűjtése, illetve a nemesítői díjazása. Az egyéb témák között szó lesz a nemzeti szövetségek szerepéről a vetőmagiparban. Az előadók között szerepel Bart Kiewiet, a CPVO elnöke, illetve Garlich von Essen az ESA főtitkára. További információkat a www.pin.org.pl honlapon találnak.

Az ISF Info 2009/2. száma, illetve a korábbi számok megtalálhatók Szövetségünk honlapjának (www.vszt.hu) jelszóval védett felületén.

Fordította:
Apostol Emília

A gazdálkodás jövőbeni dilemmája

A gazdálkodóknak szükségük van megfelelő eszközökre annak érdekében, hogy a jövő élelmiszer, takarmányozási és üzemanyag igényeit kielégíthessék. Globálisan tekintve két lehetőségünk van: egyrészt az, hogy ellátjuk a gazdálkodókat a kevesebb természeti erőforrás felhasználásával több termést eredményező eszközökkel, másrészt, hogy szembesülünk azzal a helyzettel, hogy a kereslet felülmúlja a kínálatot.

Napjainkban a gazdálkodókat egyre inkább arra ösztönzik, hogy élelmiszert, takarmányt, üzemanyagot és rostot állítsanak elő, még hozzá fenntartható és energiatakarékos módon. Mindezt egy olyan globális versenyhelyzetű piacon kell megvalósítani, melyet a fejlettebb országokban kiterjedt jogszabályi és előírási követelmények jellemeznek, különösen az élelmiszer- és takarmány export/import tekintetében. Globális szinten az élelmiszerekre fordított összeg meghaladja a 6 billió dollárt, a szupermarketek gyorsabb ütemben fejlődnek, mint bármely más szektor, és óriási erővel hatnak a gazdálkodókra a termékek minőségével, nyomonkövethetőségével és áraival kapcsolatban.

Ezen tényezők hatalmas nyomást gyakorolnak a gazdálkodókra, akik küszködve próbálnak megfelelni a társadalmi és gazdasági elvárásoknak. A gazdálkodók meg tudnak felelni ezeknek a kihívásoknak, de csak abban az esetben, ha rendelkezésükre állnak az egészséges élelmiszer előállításához szükséges eszközök.

A magas termésátlagok biztosításához elengedhetetlen a gyomok, kártevők és betegségek elleni védekezés. Az előbbieket érdekében olyan agro-technológiai módszereket kell használni, melyek egyaránt alkalmazhatók a konvencionális, az integrált, illetve az organikus gazdálkodásban.

A bio-üzemanyagok iránti növekvő kereslet ugyancsak hatással van az alapvető árúnövények – mint a kukorica – készletére. A kereslet növekedésével együtt az árak is emelkednek, mely hatással van az élelmiszerárakra. Idővel a megnövekedett

keresletre választ adhat a növekvő termelés, amely nagyobb terület termesztésbe vonásával, növelt termésátlagokkal és a veszteségek csökkentésével érhető el. Azonban a kereslet természetes forrásokból történő

Rizsföldek

kielégítését és a környezet védelmét megnehezíti, ha a gazdálkodók elutasítják a termelés növeléséhez szükséges mezőgazdasági technológiákat.

Globális bizonytalanság

A következő húsz évben számos bizonytalansággal kell megküzdenünk világszerte, melyek hatással lesznek a keresleti/kínálati egyensúlyra a mezőgazdaságban. A fejlődő világban, főként Indiában és Kínában, növekszik a jómódúak száma, és ez valószínűleg változtatni fog az étkezési szokásokon, jóval nagyobb igény lesz a hús- és tejtermékekre; ezen kívül ott az egyszerű, ám fontos tényező,

hogy 2030-ra várhatóan 1,7 milliárdal több embert kell ellátni élelmiszerekkel.

Ugyanakkor a klímaváltozás valószínűleg hatással lesz a növénytermesztési rendszerekre. Nem csupán a

klímaváltozás hatásait próbálja mérsékelni – melynek következtében megnő a bioüzemanyag előállítására alkalmas területek iránti igény –, hanem változások lesznek a termesztési gyakorlatban is, valamint a klímaváltozás következtében megnövekedett nyomásban, melyet a gyomok és a betegségek gyakorolnak a növényre.

Egy kevésbé kiszámítható környezetben nem csupán a társadalom és más szereplők által előírt

minőségi standardek betartása lesz nehezebb, de az egészséges élelmiszerek fenntartható módon történő előállítása is egyre bonyolultabb lesz.

Következésképpen világszerte szembesülnünk kell a lehetőségekkel: egyrészt, hogy ellátjuk a gazdálkodókat a kevesebb természeti erőforrás felhasználásával több termést eredményező eszközökkel, másrészt, hogy szembesülünk azzal a helyzettel, hogy a kereslet felülmúlja a készleteket és ennek következményeként növekvő élelmiszer árakkal, élelmiszerhiánnyal és környezeti katasztrófával kell szembesülnünk.

(Forrás: *Seed Today 2009/II*, a cikk az *Agricultural Production 2009*. áprilisi számában jelent meg elsőként)

Fordította:

Apostol Emília

Tavaszi vetőmaghelyzet

Talán még túl korai a végső, ágazatszintű konklúziók levonása a tavaszi vetőmagpiaci szezonra, de arra mindenképpen alkalmas az időpont, hogy olvasóinkkal megosszunk néhány tapasztalatot. Ennek érdekében megkértük szövetségünk szakmai szekcióit, hogy számoljanak be arról, mit tapasztaltak a tavaszi vetések idején.

Kukorica Vetőmag Szekció (Takács Géza, IKR)

Ami a fajtaválasztékot és a vetőmagkínálatot illeti, a termelőknek nem lehet okuk panaszra. Régóta nem került ilyen sok hibrid állami elismerésre, ami igen széles genetikai háttérrel biztosítja a kukoricatermesztés számára. A tavalyi év klimatikus viszonyai kedvezőek voltak a vetőmag-előállítás számára, ezért kitűnő minőségben és megfelelő mennyiségben áll rendelkezésre vetőmag a tavaszi vetésekhez. Vetőmaghiány még a népszerűbb fajtákból sem alakult ki.

A finanszírozási nehézségek miatt az értékesítési szezon rendkívüli módon elhúzódott. Komoly logisztikai kihívást jelentett a vetőmag-kereskedők számára, hogy minden termelő időben megkapja a kiválasztott vetőmagot. Úgyancsak a pénzügyi nehézségek miatt a prémium fajták iránti kereslet mérséklődött és eltolódott a mérsékeltébb árú fajták iránt.

Sajnálatos módon ismételtelen hamisított kukorica vetőmag bukkant fel a hazai piacokon. A zsákokban I. szaporítási fokú, beltenyészett vonalak keresztezéséből előállított vetőmag helyett közönséges árukukorica volt, amelynek elvetése katasztrofális hozamcsökkenéshez vezetett. A probléma súlyát jól mutatja, hogy

idén több esetben is rendőrségi feljelentésre került sor a hamisítások miatt. A bejelentett ügyek jelenleg nyomozati szakaszban vannak. A legjobb védekezés a vetőmaghamisítás ellen, ha a gazdálkodó biztos forrásból szerzi be a vetőmagot. A csomagtartóbtól történő árusítás, a reálnál alacsonyabb ár, a téphető címke, valamint a Vetőmagminősítő Bizonyítvány hiánya mind olyan jel, ami óvatosságra inthet.

Az időjárás azonban nem volt kegyes az idén a kukoricatermesztők-höz. Az aszályos időszak pontosan a kukorica vetési, illetve kelési idejére esett, amelyet még a kiváló minőségű vetőmag sem tudott minden esetben kompenzálni. Az állományok az ország több pontján tőhiányosak és heterogének az egyenetlen kelés miatt. Régióinkban egyre sűrűbben fordul elő jégesővel párosuló vihar, ami jelentősen károsíthatja a fiatal állományokat.

Mindenképpen pozitív hír, hogy a hazai kukorica vetőmag-szaporító terület az idén ismételtelen meghaladja a 30.000 ha-t. Ez jelentős előrelépés ahhoz képest, hogy pár éve még 20.000 ha alatt volt. Európában növekednek a termesztő területek. A globális felmelegedésnek és a nemesítési eredményeknek köszönhetően olyan északi területeken is folyik ma

már kukoricatermesztés, ahol korábban elképzelhetetlen volt. A biogáz üzemek létesülése szintén növekvő keresletet generál. Nagy büszkeség és öröm számunkra, hogy a kiváló minőségű vetőmagot hazánk biztosíthatja ezekhez a programokhoz. Sajnálatos, hogy a kormány-

zati politika nem ismeri fel az ebben rejlő lehetőségeket. A kukorica vetőmag-szaporítás két hónapig 100 ezer embernek adhatna munkát azokban a régiókban, ahol a munkanélküliség hatalmas társadalmi feszültséget okoz. Sajnos a jelenlegi szabályzási környezet nem ösztönzi kellően a foglalkoztatást.

Zöldségvetőmag Szekció (Pavelka Árpád, ZKI)

A házi-kerti felhasználók számára előállított színes tasakos vetőmagok forgalmazása az idén tovább csökkent. A csökkenés leginkább a virágmagoknál érezhető, a zöldségvetőmagok forgalma nagyban függ az időjárási tényezőktől. Jó látni, hogy Nyugat Európában egyre inkább trendi a kiskerti zöldségtermesztés, amely része az egészséges életformának. A kvalifikált, jól kereső, fiatal korosz-

tály egyre többet áldoz erre a tevékenységre. Érdekes, hogy az Egyesült Államokban a válság hatására megnőtt a kiskerti vetőmagforgalom. A legfőbb motíváló tényező a jobb ízű és egészségesebb élelmiszerhez történő hozzájárulás, de megtakarítási szándék is meghúzódik mögötte.

A forint/euro árfolyam hektikussága jelentette az egyik legnagyobb problémát a profi szegmensben. Az

árutermesztésre szánt vetőmag jelentős része külföldi cégeken keresztül érkezik az országba. Ennek a folyamatnak a kiküszöbölésére a cégek éves árjegyzékeiket hetire váltották, amelynek elfogadhatása a termelőkkel nem volt mindig probléma nélküli.

Jelentős és folyamatos nehézséget okoznak a cégeknek a csőd közeli helyzetbe került TЭСZ-ek. Szinte minden cégnek van kintlévősége, valamely TЭСZ-el szembeni követelése. Sok esetben már nem a kintlévőségek visszafizettetése, hanem a veszteségek minimalizálása a cél.

Ipari Növények Vetőmag Szekció (Bíró János, Syngenta Seeds)

A szekció legfontosabb tavaszi vetésű növénye a napraforgó, ezért a tavaszi helyzetértékelés is e faj köré csoportosul. Az idén sem következett be drasztikus csökkenés a napraforgó vetésterületekben, mindössze-

sen 4-5%-os terület visszaeséssel számolva továbbra is meghaladja a fél millió hektárt e növény termőterülete. Az összetételben nem volt lényegi változás, hiszen 500.000 hektáron olajipari, míg 40.000 hektáron étkezési célú napraforgót vetettek a gazdálkodók.

Tovább folytatódott a herbicid toleráns hibridek előretörése, vetésterületük az idén már meghaladta a 200.000 hektárt, tehát az olajipari céllal termelt napraforgó terület 40%-a gyomirtó szer ellenálló fajtákkal van bevetve. A legnépszerűbb hibridekre jelentkező kielégítetlen igény alapján megállapítható, hogy még további területnövelésre is lett volna mód.

Komoly átrendeződés történt a technológia típus tekintetében. Amíg a Clearfield hibridek területe tavalyhoz képest megduplázódott, és elérte a 150.000 hektárt, addig a Szulfonil-urea (SU) toleráns hibri-

dek visszaszorulóban vannak. A tapasztalt arányeltolódás elsősorban nem a két technológia hatékonyságának különbségéből adódik. A folyamatot nagyban erősíti, hogy az újonnan regisztrált, jobb genetikai potenciállal rendelkező hibridek imidazolinnel-ellenálló Clearfield napraforgók.

A magas olajsav tartalmú napraforgók (HO) vetőmagpiaca meglehetősen hektikus, és nagyban függ az árunapraforgó áratól. Tapasztalatok szerint amennyiben nyomottak az árak, nagyobb a termelési kedv, mivel ekkor többet jelent a gazdák számára az 5%-kal magasabb felvásárlási ár. A HO napraforgók vetésterülete a 2007-ben tapasztalható felfutást követően folyamatosan csökken, az idén már csak 25.000 hektár körül volt.

A vetőmagárak nem emelkedtek az előző évhez képest. Ennek ellenére a gazdák tavalyhoz képest többet költöttek napraforgó vetőmag vásárlására, hiszen a termékmix eltolódott a többet értéket hordozó drágább vetőmagok felé.

A napraforgó vetőmag-előállítás a korábbi évek átlagához képest jelentősen, mintegy 1.000 hektárral nőtt, így a bejelentett szaporító terület meghaladta a 3.800 hektárt. Vetőmag-előállítás szempontjából hazánk klimatikus adottságai jónak mondhatók. A termésmennyiséggel általában nincsen gond, a csapadékosabb időszakokban jelentkező gombabetegek azonban minőségi problémákat okozhatnak.

Összefoglalva a napraforgó jövedelmezősége továbbra is megfelelő, s a vetésterületek további növekedését nem gazdasági, hanem ökológiai, termesztéstechnológiai tényezők limitálják.

Kalászos Vetőmag Szekció (Baráth János, Mitemag)

A tavaszi kalászosok közül a tavaszi sörárpa a legnagyobb területen termesztett kultúra. Az idei vetések

rendkívüli módon elhúzódtak. Volt olyan termelő, aki csak április elején tudott vetni, ami jelentős késés az ideálisnak mondható február végi időponthoz képest. A késedelem okai a kora tavaszi rossz időjárás és a hosszú ideig fennmaradó belvizes területek voltak. Ezzel párhuzamosan a vetőmag-értékesítés sem a szokott ütemben, hanem vontatottan és jelentősen megkésve történt. Ennek tükrében nem is kevés az a 127.000 hektár, ahol végül is a tavaszi árpa elvetésre került.

A fajtákat illetően a piacon egy lassú átrendeződési folyamat indult meg. A sör- és malátagyárak meghatározott igényrel lépnek fel a kívánt fajtaösszetételt illetően, ezért a vetőmag és az árualap előállításának nagyobb része szerződéses termeltetési feltételek között történik. A malátázók és a sörgyárak a fajtaazonosságának nagy jelentőséget tulajdonítanak, ezért a származási igazolással rendelkező minősített vetőmaghasználatnak a szerepe felértékelődött.

Emberi számítás szerint az idei termésnek meg lesz a piaca. Igaz ugyan, hogy tőlünk nyugatra az időjárás kedvezően alakult, ezért nagy termésre lehet számítani, de a lengyel, szlovák és román területeken már koránt sem ilyen kedvező a helyzet. Ezek az országok az idén is vásárlói lehetnek a hazai árpának.

A vetőmagpiacot az idei évben bőséges, jó minőségű kínálat jellemezte. Átlagosan 95%-os csírázóképeségű vetőmag került a földekbe, lehetővé téve az egyöntetű, biztos kelést. A szaporító területek jelentősen visszaestek az idén 7.050 hektárról 3.700 hektárra, ami akár problémát is okozhat jövőre, különösen a nem túl kedvező terméskilátások tükrében.

Ruthner Szabolcs

A dél-afrikai vetőmagpiac

A dél-afrikai termelők egyre nagyobb mértékben használnak fel biotechnológiai úton előállított vetőmagot. 2007-ben megközelítőleg 2,53 millió hektárra nőtt a GM kukorica, szója és gyapot vetésterülete, ami 30%-os növekedést jelent 2006-hoz képest. Főként a GM kukorica – sárga és fehér egyaránt – megnövekedett vetésterülete áll ennek a változásnak a háttérében. A 2007. évi kukoricatermésnek körülbelül 57%-a volt génmódosított. A 2008-2009-es termelési évben a termesztők összesen 2,4 millió hektár fehér kukoricát és 1,55 millió hektár sárga kukoricát takarítottak be. A fehér kukoricát élelmiszeripari és takarmányozási, míg a sárga kukoricát takarmányozási célra használják fel.

Két éve a Bt rovarrezisztens kukorica bizonyult a legnépszerűbbnek, a második a sorban a herbicid rezisztens kukorica volt. A 255.300 hektáron termesztett szója körülbelül 80%-a herbicidtoleráns. A legnagyobb a GM fajták aránya a gyapot esetében, ahol a 14.375 hektáros termőterület 90%-án vetettek GM vetőmagot.

A technológia ára

A dél-afrikai termelők megfizetik a technológia árát a kukorica és a gyapot esetében, az amerikai termesztőkhöz hasonlóan.

A szója esetében ez kicsit bonyolultabb. A technológia fejlesztői igyekeznek beszédni a díjakat a betakarítás végén, hiszen a gazdák a szójatermés nagy részét takarmányozásra használják, így soha nem kerül be a kereskedelmi láncba.

Vetőmagpiac

A dél-afrikai termelőket két csoportra oszthatjuk: azokra, akik kereskedelmi célra termelnek, és a kisbirtokosokra. Mindkét csoport méltányolja, hogy a GM vetőmagok használatával csökkennek az előállítási költségek és nő a termés mennyiség.

A megélhetésért termelők a GM fajták fontos piacát jelentik, ami speciális megközelítést igényel. Ha a kereskedők helybeliek,

és beszélnek a nyelvjárást, a kistermelők elfogadókká válnak az új technológiákkal szemben. A kisbirtokosok megközelítése tipikusan a helyi ellátó szervezeteken keresztül történik, ahol elosztják és értékesítik az egyes gazdáknak a vetőmagot. Ezeknek a kistermelőknek általában 250 grammos vagy nagyobb kiszerezésben árusítják a vetőmagokat.

A kereskedelmi céllal termelő nagybirtokosokat gyakran egyenesen a cégek képviselői keresik meg.

Dél-Afrikában a helyi vetőmagcégek – pl. Pannar Seed, Link Seed – mellett a Pioneer és a Monsanto is kiépítette vetőmag-előállító és elosztó hálózatát, ami nagyban növeli a vetőmagpiac versenyképességét.

A dél-afrikai vetőmagcégek a kontinens más területeire is beléptek. A helyi körülményektől függően a vetőmagot eladhatják közvetlenül a termelőnek, de gyakrabban közvetítőn keresztül történik az értékesítés. A nemzeti kormányok is megszerezhetik a vetőmagot, és – időnként csökkentett áron – értékesíthetik a termesztőknek. Nemzetközi segélyszervezetek és más nonprofit szervezetek is közvetíthetik a vetőmagot a termesztők felé.

Az országok közötti vetőmag törvények harmonizációjának hiányában lassú folyamat lehet az új fajták bevezetése az afrikai kontinensre.

(Forrás: Seed Today 2009/II.)

Fordította:

Németh Noémi

A világ vetőmag-kereskedői az idén Törökországban találkoztak

A festői Antalya adott otthont az ISF évenként megrendezésre kerülő kongresszusának. A rendező Török Vetőmag Szövetség (TURKTED) tökéletes helyszínt biztosított a magas színvonalú üzleti találkozóval egybekötött szakmai programok számára. A szervezők hibának helyet nem hagyva zökkenőmentesen lebonyolították a háromnapos eseményt. A dinamikus fejlődő török vetőmagipar számára ez kitűnő alkalom volt arra, hogy a jól ismert kultúrája, épített öröksége és gazdag történelme mellett, a hosszú hagyományokkal rendelkező mezőgazdaságával is megismertesse a résztvevőket.

A kongresszus mottója „Légy üdvözölve a civilizáció és a mezőgazdaság bölcsőjében” is jól mutatja azt a törekvést, mellyel a szervezők tudatosítani kívánták jelentőségüket a világ mezőgazdaságában. Látva azt a szisztematikus munkát, amellyel vetőmagiparukat fejlesztik, nem kétséges, hogy rövid időn belül jelentős szereplővé nőhetik ki magukat. Az esemény a résztvevők számára is sikert könyvelhet el. Az 1320 regisztrált résztvevő az eddigi legnépesebb kongresszus az ISF több mint 80 éves történelmében. Ez jól mutatja, hogy a gazdasági nehézségek ellenére, vagy talán éppen ezért, továbbra is szükség van a bizalomépítő személyes találkozókra.

Hazánkat továbbra is az a 4–5 zöldsvetőmagos cégből álló lelkes csapat képviselte, akik már több éve segítenek Magyarországot rajta tartani a világ vetőmagos térképén. Ha megnézzük az idehaza forgalmazott és előállított vetőmag értékét, jóval több cégünknek lenne helye az eseményen. A kongresszus három napja alatt lebonyolítható 40–50 találkozót csak több hónapig tartó folyamatos utazással lehetne teljesíteni. Így nem kérdés, hogy a konferencia viszonylag magas részvételi díja ellenére, megtérül ez a befektetés.

A megjelent hazai cégek egybehangzó véleménye alapján a személyes kapcsolatok ápolása rendkívül fontos a nemzetközi vetőmag-kereskedelemben. Sok esetben ilyen-

Magyar résztvevők: Kesjár Kamilla (Kesjár Flóra), Janik Gábor (Pannon Flóra), Ritter József (Rit-Sat), Krajcsovics László és Pavelka Árpád (ZIKI), Németh Róbert (BASF), Széll Levente (Agrosel), Ertseyne dr. Peregi Katalin (ISTA)

kor nem is történik konkrét üzletkötés, de megadja a lehetőséget a későbbi együttműködéshez. Ez a megállapítás talán most különösen igaz, hiszen a házigazdák fejlődő vetőmagipara számos új, eddig még kiaknázatlan üzletet rejt a hazai cégek számára is.

A Nemzeti Szövetség számos szekciója és munkacsoportja éves tevékenységének értékelésére is a kongresszuson kerül sor, illetve a közgyűlés ilyenkor tesz pontot a kidolgozott állásfoglalásokra, nyilatkozatokra.

A vetőmag-kereskedők mindennapjait leginkább befolyásoló kereskedelmi szabályzat az elmúlt két évben jelentős revízióon ment keresztül. Az idén ezért csak kisebb módosításokra került sor.

A szántóföldi növények szekció két állásfoglalást dolgozott ki. A megújuló energia (bioenergia) és a vetőmagipar kapcsolatáról szóló állásfoglalás irányadó lehet a nemzeti szövetségek számára is. Napjainkban számos egymásnak látszólag ellentmondó információ jelenik meg a témával kapcsolatban. Fontos, hogy a vetőmagipar és a növénynevelés megtalálja helyét és szerepét ebben a helyzetben, és valóban hozzájáruljon járulni a biomassza energetikai célú hatékony felhasználásához.

Ugyancsak fontos állásfoglalást dolgozott ki a szervezet a gazdálkodók jogairól. A gazdák az első számú haszonélvezői az új fajtáknak, amelyeket kereskedelmi céllal nemesítettek és oltalmaztak. Az oltalmazott fajták szabad és kontrol-

Vetőmag előállítás Törökországban (t)

Növényfajok/ Évek	2004	2005	2006	2007	2008
Búza	223 094	176 202	211 848	246 780	205 680
Árpa	19 074	22 307	28 351	21 613	22 169
Kukorica (hibrid)	27 108	30 167	16 107	19 956	25 959
Napraforgó (hibrid)	5 358	6 522	7 670	6 635	7 507
Szója	292	201	969	742	378
Burgonya	45 870	63 901	75 138	52 013	25 518
Gyapot	18 386	19 576	18 784	19 552	19 070
Cukorrépa	719	1 543	1 284	969	1 064

látatlan használata jelentősen csökkent a nemesítők gazdasági érdekességét abban, hogy folyamatosan fejlesszék a fontos élelmiszer- és takarmánynövények genetikai hátterét. Abban az esetben, ha az új fajtákhoz fűződő szellemi tulajdonjogokat sorozatosan megsértik, a nemesítők végső esetben visszatarthatják a legfejlettebb fajtákat, ami a gazdák, illetve a társadalom egészét is hátrányosan érintheti.

A *nemesítői bizottságban* aktív eszmecsere folyt a nemesítői szabadságról és a védett fajták felhasználásáról.

Egy új növényfajta előállítására beruházásokat igényel. A befektetések megtérülését speciálisan a növénynemesítésre szabott szellemi tulajdonjogok biztosítják. A növénynemesítői jogok az új fajta előállításának megadják a lehetőséget arra, hogy eltilthasson másokat a fajta szaporítóanyagának előállításától, forgalmazásától, ez pedig átmeneti kizárólagosságot biztosít a nemesítő számára. Ugyanakkor a nemesítői jog – az ún. „nemesítői kiváltság” – lehetőséget biztosít arra, hogy más nemesítők felhasználhassák az oltalmazott fajtát saját nemesítésük során, új fajták létrehozásakor. A nemesítői jog tehát

óvja a nemesítő által létrehozott genetikai kombinációkat, ugyanakkor ezek a kombinációk szabadon felhasználhatók annak érdekében, hogy új kombinációk szülessenek.

A nemesítői jogok mellett az utóbbi két évtizedben megjelentek a növénynemesítői területen a szabadalmak is. A szabadalom abban különbözik a nemesítői jogoktól, hogy nem rendelkezik „nemesítői kiváltsággal”. Ennek következtében azon fajták, melyek szabadalmazottak, vagy szabadalmaztatott tulajdonsággal rendelkeznek, nem használhatók fel szabadon a további nemesítésekhez. Ugyanez érvényes azokra a fajtákra, melyeket szabadalmaztatott eljárással állítottak elő. Ez egyedülálló jogokat ad a szabadalom tulajdonosának, és ezáltal a fő genetikai építőköveket megvédheti attól, hogy mások is felhasználják őket. Az a nyílt, folyamatos innováció, mely mostanáig jellemezte a növénynemesítést, csorbát szenvedhet. Ez nem a nemesítő szektor saját problémája, sem a termelő, vagy a vásárlóé, hanem ez nagymértékű társadalmi érdek.

Az ISF állásfoglalásairól és a szekciókban végzett munkáról, honlapunkon és hírlevelünkben részletesen beszámolunk.

Ruthner Szabolcs

Megjelent a TIG Kht. 2009. évi vetőmagtartalékolási pályázata

A Tartalékgazdálkodási Közhasznú Társaság/TIG/ ebben az évben is pályázatot hirdet államilag minősített piaci értékítélet alapján keresett 2009. évi termésű vetőmagok tartalékolására, az alábbi növényfajok vetőmagjának tekintetében: hibridkukorica, napraforgó, hungarikumok (vöröshagyma, fűszerpaprika), kalászosok, takarmányfű, zöldborsó, egyéb fajok (szárazbab, zöldbab, lucerna). (Korábbi évi termésű, vagy a fentiekől eltérő növényfaj vetőmagjának esetleges felajánlását a Bíráló Bizottság elutasíthatja.)

A pályázat benyújtásának határideje

2009. szeptember 18. péntek

A Pályázat részleteit, illetve a pályázati lapot megtalálják honlapunk főoldalán. (www.vszth.hu)

A Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Vetőmagfelügyeleti Osztályának kiadványai

Megjelent a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Vetőmagfelügyelet munkájáról készült 2008-as beszámoló, illetve a Szántóföldi növények 2009. évi nemzeti fajtajegyzéke. Mindkét kiadvány megtalálható a Hivatal honlapján (www.ommi.hu).

Az EU Közös Fajtakatalógusának változása

Megjelentek a Szántóföldi növények és a Zöldsejtnövények 27. kiadásának további frissítései, a frissítés, valamint a teljes lista elérhető a VSZT honlapjáról. (www.vszth.hu)

2009. évi XXVII. törvény Egyes iparjog védelmi törvények módosításáról

A Törvénymódosítás részleteiről lapunk hasábjain is olvashat, illetve honlapunkon a részletes tájékoztató anyagok mellett a Törvény szövege is megtalálható. (www.vszth.hu)

VETŐMAG SZÖVETSÉG SZAKMAKÖZI SZERVEZET ÉS TERMÉKTANÁCS LAPJA

Elérhetőség: **Ruthner Szabolcs** ügyvezető igazgató
1113 Bp. Ábel Jenő u. 4/b • Tel. 06-1-332-5755, Fax: 06-1-302-6507 • vetomagt@hu.inter.net www.vszth.hu

Felelős szerkesztő: **Hajtun György**

Szerkesztő Bizottság: **Dr. Balikó Sándor** /elnök/ (Bóly Zrt) • **Bíró János** (Syngenta Seeds) • **Blum Zoltán** (Saaten Union) • **Pavelka Árpád** (ZKI) • **Virágné Pintér Gabriella** (Gabonakutató)

Kiadja: A Vetőmag Szövetség Szakmaközi Szervezet és Terméktanács

Felelős kiadó: VSZT ügyvezető igazgatója